

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

Rere cada aventura científica n'hi ha una d'humana: hi batreguen els desitjos d'un investigador amb les seves misèries i grandeses, la seva circumstància, el seu ego i les seves pors. Rere cada troballa hi ha, també, ideologia, prejudicis, utopies: una manera d'entendre el món. Rere cada avenç en la recerca hi ha una cadena d'encerts i errors que ve de lluny, a vegades de molt lluny. La història de la genètica que ha escrit el metge, genetista i oncòleg indi Siddhartha Mukherjee és apassionant i està feta des d'aquesta triple mirada humana (posant-se en la pell de cada científic), ideològica (política, filosofia i ètica) i pròpiament científica (seguint el fil d'una evolució que no ha estat ni de bon tros lineal).

A *El gen, una història íntima* (La Campana, en traducció de Xavier Pàmies; a les llibreries dimecres que ve), Mukherjee, a través de 650 pàgines, ens explica tant la seva família (amb problemes greus d'esquizofrènia) com els anhels i frustracions íntims de tants investigadors que han contribuït al progrés en el coneixement del genoma humà. Ens explica, també, els grans paradigmes que han marcat cada moment, des de la revolució darwiniana fins als dubtes ètics d'avui sobre la cirurgia genòmica, passant pels temps foscos i dramàtics de l'eugenisme nazi (i nord-americà!) als anys 30. I ens explica, esclar, com ha progressat la investigació sobre els gens, una acumulació d'èxits i atzars que, a la re-

A la recerca de l'eterna joventut

KRIS KRÜG

'EL GEN' ÉS EL RELAT APASSIONANT DE COM LA CIÈNCIA HA DESXIFRAT EL CODI DE BARRES DE LA HUMANITAT

cerca de l'eterna joventut, ens ha portat al llindar de la possibilitat de manipular el nostre genoma (format per entre 21.000 i 23.000 gens), se suposa que per millorar-lo. ¿Però qui s'erigeix en creador de vida decidint què és bo i que no? ¿Qui s'atreveix a canviar, en definitiva, què significa ser humà?

La història de la genètica moderna (abans ens hauríem de remuntar a Aristòtil) va començar silenciosament el 1864 en un monestir de Moràvia, a l'hort de pèsols del monjo agustiniana i naturalista Gregor Men-

del, fill de pagesos. Poc abans que Mendel, esclar, Darwin, que també havia volgut ser capellà, havia obert un espectacular abisme mental amb la teoria de l'evolució de les espècies, un escac i mat al creacionisme cristià. La natura, i amb ella l'home, havia de ser vista no com quelcom estàtic, sinó com un procés de continuïtat i canvi. La pregunta immediata que calia contestar era com es transmetia l'herència i com, alhora, s'anaven produint mutacions. Mendel va ser el primer a respondre-hi descobrint, a través dels pèsols, les característiques fonamentals del gen com a unitat hereditària. Una troballa que va quedar soterrada: la va rescatar a principis del segle XX el biòleg anglès William Bateson, creador del terme *genètica*.

Fins a arribar a les portes de l'enginyeria genètica humana en què ens trobem, hi ha un segle trepidant, una progressiva acceleració de la investigació que Mukherjee descriu sense estalviar detalls: una història de gens, cromosomes, virus, bacteris, cèl·lules, proteïnes, ADN i ARN, un relat de generositat i enveges, d'inconfessables interessos econòmics i espectaculars avenços mèdics. *El gen*, en definitiva, és l'absorbent aventura per desxifrar allò que ens determina com a espècie i com a individus, que prefigura des del nostre caràcter i personalitat fins a la inclinació sexual, els gustos, i naturalment la salut i les malalties. Un llibre que ens descobreix el nostre codi de barres. ➡

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Rosa de cendra

PILAR RAHOLA

Columna
400 pàgines i 21,50 €

1/3

NO-FICCIÓ

[1] La gran teranyina

ROGER VINTON

Periscopi
400 pàgines i 19 €

-/2

[2] Nosaltres dos

XAVIER BOSCH

Columna
560 pàgines i 21 €

-/2

[2] El tsunami

JOAN B. CULLA

Pòrtic
304 pàgines i 19 €

10/6

[3] La senyora Stendhal

RAFAEL NADAL

Columna
304 pàgines i 18,50 €

3/9

[3] El cavaller Floïd

GENÍS SINCA

Proa
618 pàgines i 20 €

2/9

[4] Un home cau

MARC ARTIGAU / JORDI BASTÉ

Rosa dels Vents
288 pàgines i 17,90 €

5/2

[4] Només seran quatre...

MÒNICA USART

Bridge
232 pàgines i 17,95 €

7/2

[5] Els vells amics

SÍLVIA SOLER

Columna
348 pàgines i 20,50 €

2/5

[5] Neurociència per...

DAVID BUENO TORRENS

Rosa Sensat
176 pàgines i 19 €

4/10

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] El monarca de las...

JAVIER CERCAS

Literatura Random House
288 pàgines i 20,90 €

1/5

NO-FICCIÓ

[1] El siglo de la revolución

JOSEP FONTANA

Crítica
700 pàgines i 28,90 €

2/6

[2] Patria

FERNANDO ARAMBURU

Tusquets
648 pàgines i 22,90 €

2/28

[2] El libro de Gloria Fuertes

GLORIA FUERTES

Blackie Books
448 pàgines i 24,90 €

1/4

[3] El laberinto de los...

CARLOS RUIZ ZAFÓN

Planeta
928 pàgines i 23,90 €

6/18

[3] 50 palos

PAU DONÉS

Planeta
352 pàgines i 18,90 €

3/4

[4] Todo esto te daré

DOLORES REDONDO

Planeta
624 pàgines i 21,90 €

7/20

[4] Cuántica

JOSE IGNACIO LATORRE

Ariel
160 pàgines i 16,90 €

4/4

[5] La magia de ser Sofía

ELISABET BENAVENT

Suma
528 pàgines i 16,90 €

3/3

[5] Sabores de siempre

KARLOS ARGUIÑANO

Planeta
496 pàgines i 22,90 €

-/19

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

L'irresistible impuls de posar-hi un 'en'

El text acabava afirmant "Una cosa no impedeix l'altra, però sovint se n'oblida una de les dues", i un setè sentit em va fer preguntar a qui l'havia corregit si hi havia tocat res. "Sí -em va dir-, hi faltava l'en". "No hi falta: aquest en no hi va". I vam entrar en un d'aquells debats que fan tan estimulants fer de lingüista en un mitjà.

Anem a pams. Què representaria l'en? Hi ha dos possibles candidats: "Sovint s'oblida una X de les dues X". El segon X el descarto. El nucli d'un sintagma determinat (*les dues X*) no és pronominalitzable amb *en*. (*"En vull les dues"). I el primer? Canviem la frase fent que el subjecte sigui algú: "Sovint (ell) se n'oblida una de les dues". Aquí sí que cal l'en.

Oblidar té tres formes: Y oblida X, Y s'oblida X i Y s'oblida de X. Tornant

a la frase diríem: (1) "Y n'oblida una de les dues", (2) "Y se n'oblida una de les dues" però (3) "Y s'oblida d'una de les dues". A (3) no hi ha *en* perquè entre l'*en* i el nom que representa (*d'una X*) hi ha una preposició que actua com una barrera sintàctica infranquejable.

Però per què a la frase inicial del *tast* -de tipus (1)- no hi pot anar? I per què és de tipus (1) si hi ha un *s'oblida* i no pas un *oblida*? Doncs perquè aquest *es* no és pas el del verb *oblidar-se* sinó una mena de

subjecte del verb *oblidar*. Equival a *hom*: "Hom oblida una de les dues". I és aquest *es* de la passiva reflexa, a mig camí entre subjecte i OD, el que bloqueja l'*en* quan representa X a *una X de les dues*. Curiosament, però, no el bloqueja quan representa *de les dues*, és a dir, el tot del qual un quantitatiu pren una part. I és per aquest motiu que diríem "Sovint s'oblida una de les dues" però "Sovint se n'oblida una". Una raó més perquè el corrector no pugui resistir l'impuls d'ultracoregir.

El lector que no ha entès res -potser la majoria- només ha d'entendre una cosa. No cal saber res d'això per parlar i escriure bé, l'únic que cal és mantenir una bona intuïció i deixar que ens guïi. Però el drama, en el cas del català, és que aquesta intuïció va cada cop més buscada. ➡

PER PARLAR I ESCRIURE BÉ NOMÉS CAL INTUÏCIÓ PERÒ, EN CATALÀ, AQUESTA INTUÏCIÓ VA CADA COP MÉS BUSCADA